

УДК 336.7

Якушева І.Є., к.е.н.,
доцент кафедри фінанси і кредит
Таврійський державний агротехнологічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню тенденцій та перспектив ринку лізингових послуг в Україні. Проаналізовано тенденції кількісних та якісних показників лізингового ринку, динаміку масштабів діяльності ведучих лізингових компаній України, визначено характерних проблем, що перешкоджають розвитку ринку лізингових послуг, встановлені головні напрями їх усунення.

Ключові слова: лізингові послуги, лізингові компанії, ринок лізингу, лізинговий портфель

Аннотация. Статья посвящена исследованию тенденций и перспектив рынка лизинговых услуг в Украине. Проанализированы тенденции количественных и качественных показателей лизингового рынка, динамика масштабов деятельности ведущих лизинговых компаний Украины, определены характерные проблемы развития рынка лизинговых услуг, установлены основные направления их устранения.

Ключевые слова: лизинговые услуги, лизинговые компании, рынок лизинга, лизинговый портфель.

Annotation. The article is devoted research of tendencies and prospects of market of leasings services in Ukraine, to determination of characteristic problems of development of leasings services, search of ways of their overcoming.

Value of leasing services in technical modernization, restructuring of the Ukrainian economy requires finding ways to intensify and effective development of the leasing market. Features of the leasing market and its dynamics require constant study.

Today leasing market shows positive trends, which is associated with a decrease in investment opportunities from traditional credit sources and the significant advantages of this service. The increase of the number of leasings companies. But active market no more than 20-30 leading leasings companies. The main trend of the leasing market in Ukraine - solidifying its position by market leaders expand the scope of their influence. It is likely further concentration of the market through consolidation companies.

The number of financial leasing contracts in 2013 and their costs, and increasing the share of long-term contracts. The largest consumer leasing services is the transport sector - value of contracts shows an increase of 99.6%. Draws attention to the positive dynamics of the activity of leasing companies in the financing of the agricultural sector: The volume of leasing transactions amounted to about 9.41 billion UAH. The current range of services provided by leasing companies of Ukraine is broad and meets the needs of consumers.

The main obstacles of effective leasing market is the lack of long-term funds lessors and low purchasing power of the majority of potential lessees that significantly increases the risks of leasing. Great importance for further development of the leasing market is to create a favorable legal and regulatory framework for leasing and improving the institutional environment leasing market.

Keywords: leasings services, leasings companies, leasing market, leasing brief-case

Постановка проблеми. Прогресивним інструментом інвестування в оновлення матеріально-технічної бази та фінансування реального сектору є фінансовий лізинг. Ринок лізингових послуг в Україні поки що перебуває в процесі формування, що визначається рівнем економічного розвитку, станом ринкової інфраструктури, характером державної політики, національними, правовими та іншими чинниками. Значення лізингу в технічній модернізації виробництва, структурної перебудови української економіки вимагає пошуку шляхів активізації та ефективного розвитку лізингового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку ринку лізингових по-

слуг привертають увагу багатьох вчених і відображені в наукових публікаціях С.Я. Боринця, О.А. Горбатенко, С.В. Науменкова, Н. Рязанової, Н.Б. Ярошевич та багатьох інших. Але деякі питання, пов'язані із особливостями ринку лізингових послуг та його динамікою потребують постійного моніторингу.

Метою дослідження є оцінка ситуації, що склалась сьогодні на ринку лізингових послуг, визначення проблем, які характерні для ринку лізингу та пошук шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Український ринок лізингових послуг представляють такі лізингодавці: банки-

резиденти України; лізингодавці-нерезиденти України (міжнародний лізинг); лізингові компанії-резиденти України [4]. На кінець 2013 року до Переліку юридичних осіб, які мають право надавати фінансові послуги та перебувають на обліку в Нацкомфінпослуг, внесено інформацію про 254 юридичних осіб - лізингодавців та до Державного реєстру фінансових установ внесено інформацію про 157 фінансові компанії, що надають послуги фінансового лізингу [4]. Спостерігається позитивна тенденція до збільшення кількості лізингодавців. Так, їх кількість у 2013 році склала 411 організацій, що на 124 більше ніж у 2011 році, що обумовлено зростанням попиту на лізингові послуги. Але активно працюють на ринку не більше 20-30 ведучих лізингодавців. Основна тенденція ринку лізингу в Україні – закріплення позицій за лідерами ринку, розширення сфери їх впливу. Цілком імовірна пода-

льша концентрація ринку шляхом укрупнення компаній.

Динаміка загального лізингового портфелю найбільших компаній України (табл. 1) свідчить, що за останні роки спостерігається його зменшення, в першу чергу за рахунок зменшення портфелю компанії ВТБ Лізинг Україна, яка з 2009р. скоротилася на 41,32 % або на -3327,6 млн. грн. і розмір якого склав у 2013 році 2342,69 млн. грн. Розглядаючи структуру компаній можна побачити, що Райффайзен Лізинг Аваль, Порше Лізинг Україна та Український Лізинговий Фонд який розпочав свою діяльність у 2011 році значно збільшили свої лізингові портфелі особливо хотілося б відмітити стрімкий ріст портфелю ОТП Лізинг, який показав збільшення в 332 рази з лізинговим портфелем у 6 тис.грн. в 2009 році, та з 1992,059 тис. грн. у 2013 році, посівши третє місце в рейтингу [6].

Таблиця 1

**Лізинговий портфель найбільших лізингових компаній України,
млн. грн. за 2009-2013 рр.**

Назва лізингової компанії	Рік					Відхилення 2013 р. від 2009 р.	
	2009	2010	2011	2012	2013	(+,-)	%
ВТБ Лізинг Україна	5670,3	5230,271	4869,363	3505,030	2342,690	-3327,6	41,32
Райффайзен Лізинг Аваль	1666,1	1329,858	1 913,286	2004,804	2176,500	510,4	130,63
ОТП Лізинг	6	131,454	756,892	1156,108	1992,059	1986,06	33200,98
Український Лізинговий Фонд	-	-	-	776,400	1801,200	1024,8	231,99
УніКредит Лізинг	1634,6	1462,600	1459,520	1415,125	1139,126	-495,47	69,69
ІНГ Лізинг Україна	1 147,6	1420,000	1 482,000	1336,700	719,100	-428,5	62,66
Порше Лізинг Україна	128,9	229,830	363,834	546,444	691,600	562,7	536,54
ALD Automotive/Перша лізингова компанія	-	294,600	336,000	466,324	598,910	304,31	203,30
Сканія Кредіт Україна	-	238,675	138,600	350,000	389,000	150,325	162,98
Ілта	238,1	174,771	169,300	255,500	289,400	51,3	121,55
Разом	14259,4	13293,20	13949,02	13557,11	12932,75	-1326,65	90,70

Протягом 2013 року лізингодавцями укладено 11 083 договорів фінансового лізингу на суму 31 553,1 млн. грн. Вартість об'єктів лізингу, що є предметом договорів, стано-

вить 24 862,8 млн. грн. Вартість чинних угод фінансового лізингу за 2013рік становить 67,1 млрд. грн. [6].

За підсумками 2013 року спостерігається збільшення кількості договорів фінансового лізингу в 3,6 разів порівняно з відповідним періодом 2011 року. При цьому, вартість договорів фінансового лізингу збільшилась на

28 926,5 млн. грн. (1208,25%). Значний ріст вартості укладених договорів фінансового лізингу відбувся за рахунок користування Укрзалізницею даною послугою [4].

Таблиця 2

Динаміка вартості та кількості договорів фінансового лізингу, укладених за 2009—2013 рр.

Період	Вартість договорів фінансового лізингу укладених за період, (млн. грн.)		Кількість договорів фінансового лізингу (од.) укладених за період		
	Юридичними особами	Фінансовими компаніями	Юридичними особами	Фінансовими компаніями	
2009	2 610,1	5,2	3 008	4	
2010	4 965,0	7,6	5 090	14	
2011	11 327,7	9,7	10 906	14	
2012	14 708,8	1,7	10 826	6	
2013	31 536,6	16,5	11 051	32	
Відношення 2013р. до 2009р.	(+,-)	28 926,5	11,3	8 043	28
	%	1208,25	317,30	367,38	800

Крім того, позитивна динаміка ринку лізингових операцій пов'язується із зменшенням можливості залучення інвестицій із традиційних кредитних джерел та значними перевагами даної послуги.

Вартість договорів фінансового лізингу за галузями представлена в табл. 3. За підсумками 2013 року найбільшим споживачем лізингових послуг залишається транспортна галузь – вартість договорів демонструє зростання на 99,6 %. Звертає увагу позитивна динаміка активності лізингових компаній у сфері фінансування аграрного сектору: обсяг укладених лізингових угод склав близько 9,41 млрд грн. (збільшення на 19,1 %). Відповідно, основними об'єктами фінансового лізингу в Україні у 2013 році були [5]:

транспортні засоби - 50469,4 млн. грн. або 75,2% від загальної суми договорів. Порівняно з аналогічним періодом 2012 року показник збільшився на 106,6% (26 043,9 млн. грн.);

техніка, машини та устаткування для сільського господарства - 7674,7 млн. грн. (11,4%). Вартість договорів збільшилась на 18,5% (1197,7 млн. грн.) порівняно з відповідним періодом минулого року.

Спостерігається тенденція приросту частки довгострокових договорів лізингу (тер-

мін дії більше 5 або дорівнює 10 рокам). Вартість договорів фінансового лізингу строком до 2 років зменшилась у 2013 році на 6,3%, від 2 до 5 років збільшилась на 22,1 %, строк яких більше 10 років зменшилась на 25,5%.

Відомо, що головною проблемою лізингодавців є обмеженість їх фінансових ресурсів. Специфікою лізингового бізнесу є значні стартові витрати – об'єкт лізингової угоди необхідно придбати негайно за значні кошти, а повернення їх здійснюється поступово у вигляді лізингових платежів. Джерела фінансування лізингових операцій за 2012-2013 рр., наведені в табл. 4.

За 2013 рік загальний обсяг джерел фінансування юридичних осіб - лізингодавців та фінансових компаній становить 23915 млн. грн., що на 15524 млн. грн. більше порівняно з відповідним періодом 2011 року. У структурі джерел фінансування діяльності лізингодавців найбільшу частку займають позичкові кошти, в основному це банківські кредити. У 2013 році даний показник дорівнює 19884 млн. грн. або 83,1%.

Сучасний спектр послуг, що надають лізингові компанії України достатньо широкий і задовольняє потреби споживачів.

Таблиця 3

Вартість договорів фінансового лізингу за галузями, млн. грн.

Назва галузі	2012 р.	2013 р.	Відхилення 2013 р. від 2012 р.	
			(+,-)	%
будівництво	2077,9	1869,0	-208,9	-10,1
добувна промисловість	1051,8	1520,6	468,8	44,6
легка промисловість	70,3	134,1	63,8	90,8
машинобудування	210,7	219,9	9,2	4,4
металургія	132,4	43,6	-88,8	-67,1
сільське господарство	7905,5	9416,3	1510,8	19,1
сфера послуг	2000,9	1350,2	-650,7	-32,5
транспорт	24 128,4	48158,6	24030,2	99,6
харчова промисловість	430,0	517,3	87,3	20,3
хімічна промисловість	83,8	70,7	-13,1	-15,6
інші	3453,2	3827,5	374,3	10,8
Всього	41 544,9	67127,8	25582,9	61,6

Таблиця 4

Джерела фінансових ресурсів лізингодавців за 2012—2013 рр. млн. грн.

Джерела фінансування	2011 рік	2012 рік	2013 рік	Відхилення (+,-) 2013 р. від 2011 р.
Власні кошти	1 593,1	1 110,9	3 831,3	2238,2
Позичкові кошти, у т. ч. банківські кредити	6 790,0	10 047,2	19884,0	13094,0
Залучені кошти	7,9	20,6	41,0	33,1
Інші джерела	-	-	158,8	158,8
Всього	8 383,1	11 178,7	23 915	15531,9

Головними перешкодами розвитку ефективного лізингового ринку є брак довгострокових коштів лізингодавців та низька платоспроможність більшості потенційних лізингоотримувачів, що значно підвищує ризикованість лізингових відносин. Велике значення має для подальшої активізації лізингового ринку є формування сприятливої законодавчо-нормативної бази лізингових операцій та удосконалення інституційного середовища ринку лізингових послуг.

Висновки. Таким чином, ринок послуг фінансового лізингу протягом 2013 року де-

монструє загальне зростання показників порівняно з попередніми роками. Придбання об'єктів у лізинг є більш привабливим ніж отримання його в кредит, є надійним джерелом фінансування, а отже в інтересах суб'єктів господарювання.

Закріплення позицій сектору фінансового лізингу на ринку фінансових послуг України в перспективі пов'язаний з активним розвитком аграрної сфери, яка повинна стати ведучим споживачем лізингових послуг.

Література

1. Берчак Н.О. Лізинговий ринок України: проблеми функціонування та стратегія регулювання // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=1063>
2. Горбатенко О.А. Проблеми та перспективи розвитку лізингових відносин в Україні / О.А. Горбатенко // Фінанси України. – 2011. -№13. – С.123-126
3. Кущик А.П., Гергель Є.І. Сучасний стан та проблеми розвитку лізингу в Україні / А.П. Кущик //Вісник запорозького національного університету.-2012.-№1.-с.153-158.
4. Лізинг як важливий інструмент фінансування економіки України: етапи розвитку, особливості, результати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.finalearn.com/lifers-814-2.html>
5. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг <http://nfr.gov.ua/content/stan-i-rozvitok-finansovih.html>
6. Рязанова Н. Стратегія розвитку фінансового лізингу в Україні // Фінансовий ринок України. —2008.— №7–8.—С.17–18.
7. Українське об'єднання лізингодавців: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uul.com.ua/stat/leasing_market/
8. Ярова В.В. Розвиток ринку лізингових послуг в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=645>.